

внутрішньої і зовнішньої сторони діяльності держави, а також виразити співвідношення державної політики і функцій держави задля досягнення найбільшої ефективності держави, покликаної задовольняти потреби суспільства і кожного окремого його члена на принципі публічних послуг. В зв'язку з цим, наша подальша робота буде будуватись на дослідженні цієї концепції.

Отже, на нашу думку, дослідження даної концепції не втратить своєї актуальності ще довгий час в зв'язку з динамічною властивістю світу, що приведе до появи нових напрямів діяльності держави і зникнення старих, а також, беручи до уваги європейський курс України, важливо чітко визначити її функції і провести послідовну, направлену на благо суспільства, державну політику.

Список використаних джерел

1. Джураєва О. О. Генеральна функція держави / О. О. Джураєва // Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. праць. – 2004. – Вип. 22. – 1072 с. – С. 107– 111.
2. Дзевелюк М. В. Концептуальні засади обґрунтування сучасної держави / М. В. Дзевелюк // Науковий вісник МГУ. – 2015. – Вип. 17. – том 1. – С. 32– 34.
3. Лошихін О. М. Функції сучасної української держави: проблеми трансформації в умовах глобальних суспільно-політичних діянь / О. М. Лошихін // Держава і право суверенної України: проблеми теорії і практики. – 2011. – 336 с. – С. 70– 79.
4. Оборотов Ю. Н. Современное государство: от образа к реалиям / Ю. Н. Оборотов // Юридичний вісник : щоквартальний журнал. – 2014. – № 6. С. 6– 13.

ФЕДОРОВ В. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат юридичних наук

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ СУВЕРЕННОЇ УКРАЇНИ

Актуальність проблеми зовнішнього державного боргу для України зумовлена тим, що його формування є необхідною умовою функціонування економіки України, зокрема виконання видаткової частини державного бюджету.

Однак, поза увагою науковців залишаються проблеми управління зовнішнім державним боргом. На сьогодні відсутня чітка програма

управління зовнішньою заборгованістю на довгострокову перспективу. Діяльність уряду України у цьому напрямі є фрагментарною, без комплексного врахування загальних потреб країни.

Дуже важливим є дослідження та є аналіз поточного стану зовнішнього державного боргу України та надання окремих пропозицій, які дозволять забезпечити ефективне управління складовими зовнішнього державного боргу.

Основними кредиторами України є розвинуті країни — Федеративна Республіка Німеччини, США, Франція, Японія та інші. Допомога з їх боку надається у формі міжурядових позик і міжбанківських кредитів. Як правило, вони надаються для фінансування товарних поставок за міжурядовими угодами, компенсаційних угод і регулювання платіжно-го балансу країни-позичальника.

Істотною в кредитуванні уряду України є допомога міжнародних фінансово-кредитних організацій, насамперед Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Ці міжнародні фінансово-кредитні організації фінансують програми економічної перебудови і розвитку різних держав світу. Допомога МВФ України спрямовані насамперед на стабілізацію функціонування грошово-кредитної системи, а Світового банку — на фінансування критичного імпорту та підтримку бюджету, а також фінансування різних інвестиційних проектів.

Зовнішній державний борг — сукупність зобов'язань органів державної влади всіх рівнів перед нерезидентами за непогашеними позиками та нарахованими відсотками, а також зобов'язань підприємств, гарантованих органами державної влади [1, 139–238].

Іншими словами, зовнішній борг будь — якої країни є сумою її зобов'язань, що склалися на певну дату перед іноземними кредиторами у формі грошей, товарів, послуг.

Всі державні внутрішні та зовнішні запозичення здійснюються в межах граничного обсягу державного боргу. Для додержання стабільної економічної ситуації в країні загальна сума запозичень не повинна перевищувати критичну загальну суму державного боргу та має відстежуватись та контролюватись відповідними органами.

Міжнародний державний кредит включає сукупність відносин, в яких держава виступає на світовому фінансовому ринку в ролі позичальника чи кредитора. Ці відносини набувають форми державних зовнішніх позик, які надаються на принципах зворотності, строковості і відплатності та включаються в державний борг країни.

Зовнішні державні запозичення активно використовуються як інструмент фінансової політики. Зокрема, погашення зовнішньої державної заборгованості може бути засобом стерилізації наднормативних бюджетних доходів.

Жодні правовідносини в галузі державного кредиту не можуть виникати і розвиватися без відповідного правового їх оформлення, створення

нормативної бази та чіткої системи взаємодії з міжнародними фінансово — кредитної організаціями [2, 105].

Отже, важливе значення для національної економіки країни має не стільки сам факт існування зовнішнього боргу, скільки управління ним.

Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволить уникнути кризових боргових ситуацій та перевантаження видаткової частини державного бюджету в розрізі витрат на обслуговування державного боргу, сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки України.

Питання управління боргом повинно вирішуватися на державному рівні, тому що досягнення боргом певних критичних меж є реальною загрозою фінансовій безпеці держави, яка може проявлятися в обмеженні державного суверенітету. Вважається, що державний борг, який перевищує 50 % ВВП, а витрати на його обслуговування — 30 % експорту, становить загрозу країні. Україна достатньо близько знаходиться до цих значень, а враховуючи кредити, які залучались в рамках програми допомоги з боку МФВ, можна стверджувати, що ситуація може стати критичною. Так, заданими Міністерства фінансів України [3], в найближчі 10 років за незмінних обсягів боргу сектору державного управління погашення тільки основної суми матиме таку тенденцію.

Очевидним є те, що і плюси, і мінуси зростання зовнішнього боргу є достатньо вагомими. Тому державі необхідно мати в арсеналі низку інструментів впливу, які дозволять ефективно впливати на державний борг. Практика останніх років довела, що чітко сформульованої політики управління державним боргом в державі не існує. На думку багатьох дослідників, це мають бути заходи як прямого, так і опосередкованого впливу. Хоча перевагу слід надавати саме непрямим методам, адже «прямий контроль за потоками капіталів спонукає економічних агентів до пошуку ренти та ізолює внутрішній ринок капіталів.

Процес управління зовнішнім державним боргом для України пов'язаний із численними проблемами. Зарубіжний досвід показує, що найефективнішим є вкладення позичених коштів в інвестиційну діяльність держави. Але Україна обрала найменш ефективний метод вкладення коштів — на покриття бюджетного дефіциту та на зменшення державного боргу попередніх періодів. Крім того, структура платежів за борговими зобов'язаннями України є вкрай нестабільною. Таким чином, боргова політика України потребує негайного вдосконалення.

Стратегічною метою державної боргової політики України має стати залучення фінансових ресурсів для ефективної реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку країни з одночасним забезпеченням стабільного співвідношення державного боргу до ВВП. Важливим завданням стратегічного управління державним боргом є також пошук оптимального співвідношення між борговим і податковим фінансуванням бюджетних видатків.

Отже, з метою покращення управління зовнішнім державним боргом органам державної влади необхідно: прискорити розгляд проекту Закону України «Про зовнішній державний борг» з урахуванням міжнародних стандартів, передбачивши розширення бази вимірювання державного боргу через включення в неї зобов'язань органів місцевого самоврядування та державних підприємств; утримувати в економічно допустимих межах обсяг державного боргу та платежів, пов'язаних з його обслуговуванням; підвищити частку внутрішньої заборгованості в структурі державного боргу, скоротивши зовнішню, що зменшить залежність України від іноземного капіталу і дасть змогу паралельно зменшити валютні ризики та сприяти розбудові фінансового ринку; запровадити облік та аналіз стану заборгованості за всіма фінансовими зобов'язаннями, що можуть вплинути на стратегію управління державними фінансами та державним боргом; встановити єдині стандарти розкриття інформації про державний борг [4].

Список використаних джерел

1. Лютий І. О. Державний кредит та боргова політика України / [І. О. Лютий, Н. В. Зражевська, О. Д. Рожко]: монографія. – К., 2008. – С. 139– 238.
2. Козик В. В., Панкова Л. А., Григор'єв О. Ю., Босак А. О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини. – К.: Вікар, 2003. – 368 с.
3. Вахненко Т. П. Політика державних запозичень та управління корпоративними боргами в умовах фінансової кризи // Економіст. – 2009. – № 3. – С. 48– 52.
4. Приказюк Н. В., Моташко Т. П. Державні запозичення: світовий досвід та особливості здійснення в Україні // Фондовий ринок – 2009. – № 22. – С. 26– 32.

IODZHUK M.

National University «Odesa Law Academy»,
an Assistant Professor of Department of General Theoretical Jurisprudence,
the Chairman of Association of Legal Clinics of Ukraine, Ph.D.

LEGAL CLINICS IN UKRAINE: CURRENT STATE AND PROSPECT OF DEVELOPMENT

System of training lawyers in Ukraine can be called «Academical». In «alma mater» law students can obtain only theoretical knowledge. According to model of legal education in Ukraine — practical training of students have to be outside higher educational establishment and curriculum. For this aim different authorities of state and local government are being used as basis for students' practices. Generally speaking, during one month of summer students